

۹۹ عمده آثار حقوقی که داخل ایران تدوین می‌شود، در مباحث حقوق عمومی با درصد بسیار بالایی وارداتی هستند، نه اینکه لزوماً نگاهمان نباید به جهان باشد، یعنی با نگاه پژوهشی با الگوریتم‌ها و الگوهای حقوق تطبیقی نوشته نشده‌اند. نویسنده موضوعی را پیدا کرده، بدون اینکه بررسی کند و از روش‌های صحیح حقوق تطبیقی برای مطالعه‌اش استفاده کند، فقط وارد کرده، آن را مبنای تئوری خود و حقیقت خود قرار می‌دهد و حتی با آن شاخص، نظام حقوقی ایران را تحلیل می‌کند. ۶۶

پژوهشکده تحقیقات راهبردی: اصلی‌ترین یافته‌های شما در این پژوهش چه مواردی بود؟

اگر بخواهم در قالب چند گزاره فشرده خدمتان عرض کنم که ناظر به این موضوع خود حقوق عمومی و دانش حقوق عمومی هم هست، می‌توانم به موارد زیر اشاره کنم:

۱. حقوق عمومی دانشی است از شاخه مباحث علوم اجتماعی و رسالت پاسخگویی به مسائل اجتماعی را دارد و این رسالت را تقریباً در تمام مکاتب علمی و دانشگاه‌ها و همه نظام‌های حقوقی دنیا به اشتراک از حقوق عمومی انتظار داریم. اما در ایران این رشته هنوز به چنین جایگاهی نرسیده و بیشتر مورد استفاده تحلیل‌های سیاسی و مکاتب سیاسی قرار می‌گیرد و اینکه بخواهد به عنوان رشته‌ای که دارای رسالت حل مسائل کلان اجتماعی است وارد عمل شود.

۲. ما در پژوهش‌ها و بررسی‌هایی که در سایر آثار داشتیم، بیشتر متخصصین حقوق عمومی در سراسر جهان چه آن‌هایی که واقعاً بسیار متخصص هستند یا در رده‌های سیاسی و حکومتی دارند به دولت‌مردان مشورت می‌دهند یا در سطوح آکادمیک مشغول فعالیت هستند بیشتر این نگاه اجتماعی را دارند و هم برای اینکه خودشان بتوانند در زمینه حقوق عمومی توانمند باشند در چند دانش دیگر هم به تبع آن دارای تخصص نسبی هستند. در واقع یک نگاه پوزویستی

کاملاً مرزبندی شده به این دانش نداشتند، به آن نحوی که در ایران است. بیشتر متخصصین حقوق عمومی در موارد علوم سیاسی و ساختارهای سیاسی تسلط و اشراف دارند و اکثر آن‌ها در مباحث علوم اجتماعی و مکاتب اجتماعی و حتی جوامع‌شناسی کلان اطلاعات خوبی دارند. حتی در مباحث مربوط به مدیریت دولتی، بحث‌های سیاست‌گذاری و انواع سیاست‌گذاری مثل سیاست‌گذاری فرهنگی، سیاست‌گذاری اجتماعی و امثال این‌ها اشراف مناسبی دارند یا به طور کلی نگاهی کلان به تمام زیرساخت‌های خرد و کلان نظام حقوقی خود دارند و بیشتر افراد چند منظوره و به تعبیری چندمهارتی هستند؛ در حالی که در ایران بیشتر به علت پایه‌ریزی غلط اجتماع دیسیپلین‌های (نظام‌های) علمی همیشه اصل گرفته می‌شوند.

۳. عمده آثار حقوقی که داخل ایران تدوین می‌شود، در مباحث حقوق عمومی با درصد بسیار بالایی وارداتی هستند، نه اینکه لزوماً نگاهمان نباید به جهان باشد، یعنی با نگاه پژوهشی با الگوریتم‌ها و الگوهای حقوق تطبیقی نوشته نشده‌اند. نویسنده موضوعی را پیدا کرده، بدون اینکه بررسی کند و از روش‌های صحیح حقوق تطبیقی برای مطالعه‌اش استفاده کند، فقط وارد کرده، آن را مبنای تئوری خود و حقیقت خود قرار می‌دهد و حتی با آن شاخص، نظام حقوقی ایران را تحلیل می‌کند و بیشتر هم این وارداتی بودن به قدری بی‌روش و بدون اصل و مبنا است که شما با حجم وسیعی از آثار وارداتی بدون اندک التفاتی مواجه می‌شوید.

۴. اگر بررسی جامعی از عمده چالش‌های حقوقی در کشور که از سال ۱۳۵۷ تاکنون رخ داده است انجام دهیم، متوجه می‌شویم اگر بر فرض این مسائل هزار عنوان باشند و هزار مسئله باشند، بیش از ۸۰۰ عنوان آن‌ها مسائل حقوق عمومی هستند. این موضوع نشان می‌دهد که جا دارد حقوق عمومی به عنوان یک دانش خیلی بیشتر وارد این مسائل شود، چون اصلاً با مقوله حکومت اسلامی و حکومت اسلامی با نظام‌سازی پیوند می‌خورد و این‌ها چون همه در یک افق هنجاری قرار می‌گیرند نشان‌دهنده

اهمیت فراوان موضوع است. در حالی که به این اهمیت در فضای آکادمیک و در آثار موجود توجه چندانی نمی‌شود. البته این را هم عرض کنم که خود بنده نگاهم این نیست که حقوق عمومی اصل و ریشه تمام مباحث است؛ برخلاف تصویری که خیلی از استادان و دانشجویان حقوق خصوصی دارند. عرض این است که عمده مسائلی که انقلاب اسلامی با آن مواجه است از این دسته بوده، مسائل حقوق خصوصی به آن گستردگی نیست و از طرفی ما پیشرفت خیلی خوبی در فضای حقوق خصوصی به نسبت حقوق عمومی داریم. این چهار عنوان اصلی یافته‌های این پژوهش بود.

پژوهشکده تحقیقات راهبردی: در این کتاب شما چه راهکارهایی را برای حل معضلات حقوقی کشور ارائه داده‌اید؟

در دو کتاب بعدی که تألیف کرده‌ام راهکارهای نظری و عملی را جداگانه بررسی کرده‌ام؛ یعنی در این کتاب بنده به راهکارهایی کلی رسیده‌ام که خدمت شما عرض می‌کنم. راهکارها را می‌توان به دو دسته تقسیم‌بندی کرد: یکسری راهکارهای نظری، آکادمیک و علمی که می‌شود به آن‌ها پرداخت. با جمعی از دوستان کتابی را تدوین کرده‌ایم با عنوان «نگرشی نوین به مبانی نظری حقوق عمومی داخل» که در آن بحث راهکارهای نظری را به تفصیل بررسی کرده‌ایم و اینکه اگر بخواهیم نگاه خوب و سازنده و درستی به حقوق عمومی داشته باشیم باید چه الزاماتی را در فضای نظری رعایت کنیم.

در فضای عملی و کاربردی به این جمع‌بندی رسیده‌ایم که ما باید جنبه علوم اجتماعی فضای حقوق عمومی را تدوین و و این رویکرد را گسترش دهیم. این مباحث را در کتاب «جامعه‌شناسی حقوق عمومی» بحث کرده‌ایم.

پژوهشکده تحقیقات راهبردی: به طور مشخص وجه تمایز کتاب شما با کتاب‌ها و پژوهش‌های مشابهی که تا الان انجام شده، در چیست؟

بنده خیلی از کتاب‌ها را مطالعه و به نحو مقتضی و با حفظ امانت‌داری از آن‌ها داخل کتاب